

Cursus Thora

(4) Parasjat Wajjira

Driebergen, 11 januari 2011

Willem J. Ouweneel

Parasjat Wajjira ('en Hij verscheen') (Gn 18 – 22)

Hernieuwde zoonbelofte, voorbede voor
Sodom, ondergang van Sodom, Gerar-
episode, geboorte en offer van Isaak

Onderverdeeld:

- I. Gn 18-20 (1^e les)
- II. Gn 21-22 (2^e les)

Vernieuwing van de zoonbelofte

Abr. in de deur vd tent, Lot in die van Sodom

Unieke verschijning van JHWH: in de gedaante van een mens! (vs2: ‘mannen’)

Vs3: ‘Heer’ (*Adonai*) hier ‘meneer’ (enk.!!)

Vs5,9: ‘zij zeiden’

Vs10: ‘Hij/ik’! > vs13v.: zegt zelf ‘JHWH’!

Wie is ‘Hij’?

19:2 andere 2: ‘engelen’ (dus niet: voorafschaduw-
wing van de Drie-eenheid; vgl. iconen)

Niet ‘de Vader’, maar eerder de pre-incarnate
Jesjoea, als anticipatie op:

- Zijn mensheid (verschijnt hier als mens!)
- Zijn dood (het geslachte kalf)
- Vgl. zijn dood én opstanding in Gn 22

Vgl. Jh 8:58 Abraham ‘zag’ de dag van Jesjoea

Joodse interpretatie

Rasji en zijn kleinzoon Sjemoeël ben Meïr
(Rasjbam): het waren 3 engelen

Ibn Ezra: eerst verscheen JHWH aan Abraham,
daarna zag hij 3 mannen

Nachmanides: Abraham herkende dat het engelen
waren en sprak hen aan met de naam van hun
Meester: *Adonai*

Duidelijke weerzin om een van de ‘mannen’ God te
noemen! (niet als je de pre-incarnate Jesjoea kent)

Abrahams reactie

Gastvrijheid (40 liter meel!); maar vooral:
besef van een heel bijzondere ontmoeting!

(juiste evenwicht tussen Marta en Maria)

Abraham verraadt niet dat hij begrijpt wie
hem bezoekt, behalve:

- door zijn eerbied
- vs25: ‘Rechter van de hele aarde’
- blijft God aanspreken als *Adonai* (27-32)

De stammoeder: Sara

Vgl. 17:15v.: Sara de stammoeder (1e keer)

18:9v.: waarom Sara verstoopt!? herhaling vd
belofte én tijdstip: 1 jaar!

* Vgl. 17:17 Abraham lacht uit geloof

* 18:12-15 Sara lacht uit óngeloof > JHWH
boos (vgl. Sara's geloof in Hb 11:11!)

Kern (vs14): voor JHWH niets te wonderlijk!

Vertrouwelijkheid

Geen glanzende verschijning, maar kalme gemeenschap (vgl. Jh 13:1-15; 14:23; 21:5; Op 3:20)

(a) Persoonlijke belofte ter bemoediging

(b) Ook: het geheim van het komende oordeel delen (vs17: ‘niets voor hem verbergen’!)

Reden: Abraham = Gods ‘vriend’ (2 Kr 20:7; Js 41:8; Jk 2:23; islam: *Ibrahim Chalîl*)

Alg.: Am 3:7 (profeten); Jh 15:15 (vrienden)

Abrahams voorbede

Abraham vraagt niets voor zichzelf, alleen voor anderen (de ware voorbidder!)

Gods mededeling = uitdaging! Hij zoekt iemand die voor Sodom (Lot!) in de bres springt. Vgl.:

- Mozes: Ex 33 (God daagt hem uit)
- Ez 22 (de voorbidder ontbreekt)

Voorwaarden tot voorbede

- Abraham kan pas voorbede doen als hij eerst heeft mogen rusten in de zoonbelofte! Zo wij.
- Abrahams *trouw* (vs 19; vgl. 26:5!) (gezin als toetssteen van persoonlijke trouw)
- Zijn afgezonderd blijven van de wereld (vgl. Lot: 2 typen gelovigen, ook vandaag)
- Zijn inzicht (vs 23,25)
- Zijn ootmoed (vs 27,30,32; dieper dan Jb 42:6)

De omvang van Gods vergeving

Vs 20v.: is de maat vol? (vgl. 15:16)

(vgl. Gods geduld in Gn 6 en 2 Pt 3:9)

‘(opstandig) geroep van Sodom’ óf ‘geroep *over* Sodom’ (Ibn Ezra, Nachmanides)

Ging Abraham ver genoeg!? Jr 5:1 God bereid om vanwege 1 rechtvaardige ’n hele stad te vergeven!

Abr. stopte met pleiten (6x, niet 7x) voordat God stopte met geven

Lot in Sodom

Lots neergang:

- 13:12 ‘*bij* Sodom’
- 14:12 ‘*in* Sodom’
- 19:1 ‘in de *poort* van Sodom’ (plaats v.d. stads-oudsten; vgl. Dt 25:7; Ru 4; Sp 31:23) vgl. 18:1!
(bleef toch een ‘vreemdeling’, vs9)
(toch ‘rechtvaardige [ziel]’, 2 Pt 2:7-9!)
- 19:17vv. op de vlucht

Lots gastvrijheid

Ook Lot gastvrij (Hb 13:2 engelen gehuisvest)

Vgl. maaltijd Gn 18: ongestoord < > Gn 19: storing door 'de' mannen van Sodom (geen tien rechtvaardigen te vinden! Lot de enige, 2Pt 2:7-9)

Zonde van Sodom ≠ homoseksualiteit, maar schending gastvrijheid (belediging van de gast) & arrogantie (vgl. Re 19:22; Js 3:9; Ez 16:49v.)

Gastvrij > hoge prijs: vs8 (vgl. Re 19:24)

Lot beschermd (vs 10v.; vgl. 2 Kn 6:19v.)

Vlucht van Lot

Vs13 aankondiging van het oordeel

Vs14 geen vertrouwen bij zijn schoonzoons (hoe konden ze hem geloven als hijzelf zo vast aan Sodom zat?)

Vs15v. Lot moet van Sodom losgescheurd worden

Vs17 ‘zie niet om’ naar het oordeel, want je bent even schuldig als zij (Rasji)

Vs17,21v.,29: ‘Ik/Gij’ = God!

Oordeel over Sodom

Vs18-23 Zoar om hem gespaard (Abraham: voorbede [voor anderen!] in geloof < > Lot: smeekbede [voor zichzelf!] in ongeloof)

Vs24 ‘JHWH vanwege JHWH’! (= de Zoon als Uitvoerder binnen de Drie-eenheid)

Vs26 zelfs zijn vrouw ‘zag om’ & kwam om;

Lot gered ‘als door vuur heen’ (1 Ko 3:15)

8x vuur van de hemel

- (a) Sodom (vs 24) – oordeel
- (b) tabernakel (Lv 9:24) – zegen
- (c) Nadab en Abihu (Lv 10:2) – oordeel
- (d) Korach c.s. (Nm 16:35) – oordeel
- (e) dorsvloer van Ornan (1 Kr 21:26) – zegen
- (f) tempel van Salomo (2 Kr 7:1) – zegen
- (g) Karmel (1 Kn 18:38) – zegen
- (h) ontbieding v. Elia (2 Kn 1:10,12) – oordeel

Plaats van Abraham

Vs27 plaats van de voorbede > plaats van het
zicht op Gods oordeel

Vs29 Lot gespaard om Abraham! (eerst gered
door Abrahams zwaard, nu door diens
voorbede)

Abraham blijft de centrale plaats in de
geschiedenis innemen!

De schande van Lot

Belandt uit vrees toch in de bergen (vs 19 > 30)

Geschiedenis toont Israël de oorsprong van Moab & Ammon (2 verwante, maar vijandige volken)

Moab = ‘uit mijn vader’

Ben-Ammi = ‘zoon van mijn volk’ (hier: vader)

Principe: wie leeft in de wereld, ‘verwekt’ zijn eigen toekomstige sores

Lot: meende de wereld te kunnen verbeteren, maar verloor uiteindelijk alles

Abraham in Gerar

Vs1 waarom naar het zuiden!?! gevarenzone

Nog eenmaal: het prijsgeven van Sara (vgl. 12:10-20), maar nu ook van de erfgenaam!

Sara nog steeds aantrekkelijk! 90 jr of veel eerder?

(rabbi's: 'zij behield haar jeugdigheid')

Vs3 relatie God < > Abimelek (God valt Abraham niet af tegenover Abimelek!)

Vs4 pretentie: 'rechtvaardig volk' (antwoord: vs6)

Vs7 1^e profeet (naast Jd:14) vgl. Ps 105:12-15

Dialog Abraham – Abimelek

Abimelek oprechter dan Abraham: vs11 lafheid

Vs13a ‘omzwerven’ geen geloofstaal

Vs13b nu pas wortel v.h. kwaad blootgelegd (nodig voordat de erfgenaam geboren kan worden!)

Vs14 Abr. kan giften niet weigeren, in 14:21vv. wel!

Vs16 ‘uw broeder’ = sarcasme; zilver = ‘bedekking (verzoening?)

Vs17v. 1^e bijbelse genezingswonder

[einde 1e les]

Geboorte van Isaak

Vs1: God ‘bezocht’ Sara (vgl. 50:24v.) = zag naar haar om (volgens zijn belofte)

Rasji: Sara werd zwanger zelfs vóór de vrouwen in Abimeleks huis! (20:17v.)

Vs6: Sara’s *geloofslach!* (Jits-chak) Ps126!

Isaak type van Jesjoea! (vgl. Gn 22) (geboorte & wederkomst één geheel: Op 12:1-5)

Isaak gespeend

Gespeend: vgl. Samuël (1Sm 1): zelfstandig

Vs9: Eerste conflict Isaak – Ismaël (>> Israël – moslimwereld) (de wet bespot de genade!)

Spot = seksspel (39:17; Ex 32:6) of doodvechten (2Sm2:14)

Vs10: zoon v.d. slavin < > zoon v.d. vrije (Gl 4)

Vs11: Abrahams liefde voor Ismaël (vgl. Isaaks liefde voor Esau) (natuurlijke liefde < > Gods liefde voor de verbondslijn)

Vs13: ook belofte voor Ismaël (vgl. 16:10-12)

Zwerftocht van Hagar & Ismaël

2^e zwerftocht van Hagar! (16:6vv.): vlees moet
wijken voor de Geest, wet voor de genade

Vs14: ‘dwaalde’: als ze de rechte weg had genomen,
had ze water genoeg gehad tot Berseba (Ibn Ezra)

Gods opmerkelijke weldaden aan Ismaël (= moslim-
wereld, maar ook Israël naar het vlees), ondanks
diens afkomst én wandaad (spot)

De zegen van Ismaël

Vs18: herhaling van de belofte (16:10; 17:20) (vgl. vs14: put van de eed! zie vs 31)

Vs17: Ismaël niet beoordeeld naar zijn toekomstige (wan)daden, maar zijn huidige toestand (Rasji)

Vs20: ‘God was met de jongen’

Vs20: boogschutter > struikrover (vgl. 16:12) (Rasji)

Vs21: Egypte was Hagar's (afgodische) thuisland (12:16): typeert ook Ismaëls aard & toekomst

Ontmoeting met Abimelek

Abimelek: vgl. Gn 20 (nu Abr. geen vrees meer)
(maar vs23: Abim. nog reden tot wantrouwen)

Vs22: erkent Gods zegen over Abraham: de
heidenen komen vrede zoeken (Zc 8:23)

Vs23: 'ik heb u goed gedaan!' (vgl. 20:15) (Rasji)

Verskil met Gn 20: nu Isaak geboren, Abraham
heeft naar Sara geluisterd & Ismaël weggezonden

Onenigheid over een put (vgl. Isaak: Gn 26; Jakob:
29:1-10; Jozef: 37:24)

Verbond met Abimelek

Berseba (Be'er-sjeva): 'put van de eed', maar ook
'put van de zeven' (vs28-31) (zie reeds vs14)

Sjeva = (a) zeven, (b) eed

7 lammeren verbondsteken; vgl. schoen in Ru 4:7v.

Vs33: tamarisk: 'grenspaal'?

(vgl. 31:48-52 Labans steenhoop)

Abraham roept de naam van JHWH aan (vgl. 4:26)

Tussenoverzicht

De drie delen in Abrahams geschiedenis eindigen typologisch steeds met het messiaanse rijk:

(a) 12-14; slot: 14:18-24 (Melchisedek)

(b) 15-21; slot: 21:22-34 (vrede met de heidenen)

(c) 22:1-25:18; slot: 25:11-18 (Abraham sterft; Isaak & Ismaël)

Deel 2 & 3 beginnen met 'Na deze dingen' (geeft steeds een nieuw begin aan)

Op de proef gesteld

Vs1 ‘verzoeken’:

- (a) God > Gods volk (vgl. Ex 15:25: God *test* zijn volk, stelt het op de proef) (Sforno: doet God alleen met de rechtvaardigen om eruit te halen wat Hij er zelf in gelegd heeft; vgl. Gn 1:26; vgl. smid & zwaard)
- (b) Gods volk > God (Ex 17:2,7; Nm 14:22: openlijk twijfelen aan God en/of Hem misbruiken)
- (c) Zonde > Gods volk (Jk 1:13-15) (vgl. Satan in 1 Kr 21:1 en indirect in 1 Kor 10:13; vgl. Mt 6:13)

Gods bevel

Abraham had nu de gave – maar hield hij nog vast aan de Gever!?! Zou hij voortaan vertrouwen op Isaak, of nog steeds op God?

Vs2: Moria (= ‘onderwijs’, Rasji) > tempel 2 Kr 3:1

Vs2: vgl. 12:1: 2x ‘wijzen’: land > berg

Vs2: ‘Neem uw zoon – uw enige (Hb 11:17, d.i. Jesjoea) – die gij liefhebt (*1^e x i/d Bijbel!*) – Isaak’

Vs3: geen aarzeling! geen ‘waaroms?’! 2 knechten: Ismaël en Eliëzer (Rasji)

Op weg naar Moria

Vs4: ‘3^e dag’: tijd om zich te bezinnen (Rasji)

Ook: = dag van de opstanding! Vgl.:

* Gn 1:11-13 derde scheppingsdag

* Jesjoea: opstandingsdag

* Hs 6:2 de derde ‘dag’ in Israëls geschiedenis

Vs4: ‘zag’: God sprak in zijn hart? (vs2, 9a)

Vs6,8: zaak van Vader & Zoon sámen: ‘zo gingen die beiden tezamen’ (vgl. Jh 8:16,29; 16:32)

‘Waar is het brandoffer?’

Vs7: centrale vraag van de wereldgeschiedenis:

‘Waar is het Lam ten brandoffer?’

Vs8: centrale goddelijke antwoord:

*‘God zelf voorziet in het brandoffer’ (vs 14:
‘de HERE voorziet op de berg des HEREN’,*

JHWH Jir-èh) vgl. Golgota

Isaak: type van de Zoon én de zonen (ook hÍj had geloof! zie Gl 4:28)

Toenemend inzicht

Gn 3:21 rokken van vellen (bedekking v.d. naaktheid)

Gn 4:4 plaatsvervangend brandoffer (individueel)
(eerstgeborene & vet: voortreffelijkheid van het offer)

Gn 8:20v.: plaatsvervangend brandoffer, nu voor de
hele aarde (reine dieren: morele reinheid van het offer)

Gn 12v.: altaar van de persoonlijke omgang met God

Gn 22: God zélf schenkt het ware brandoffer: de
Vader schenkt zijn Zoon (liefde van de Vader, 7x in Jh!)

Het geloof van Abraham

Vs5: ‘*wij* keren terug’: opstandingsgeloof (Hb 11:18v.) (1 joodse traditie: Isaak echt gedood [roep v.d. Engel te laat; Isaak niet genoemd in vs19] én opgestaan!)

Vs9: Abraham gerechtvaardigd uit ‘geloofswerken’ (Jk 2:21-24) (tegen de menselijke maatstaven in)

Abraham ‘zag’ de dag van Jesjoea! (Jh 8:56)

Overgave: 3x ‘Hier ben ik’ (vs1, 7, 11)

God roept tot de mens

1) Gn 22:11 ‘Abraham, Abraham!’

2) Gn 46:2 ‘Jakob, Jakob!’

3) Ex 3:4 ‘Mozes, Mozes!’

4) 1Sm 3:10 ‘Samuël, Samuël!’

5) Lc 10:41 ‘Marta, Marta!’

6) Lc 22:31 ‘Simon, Simon!’

7) Hd 9:4 ‘Saul, Saul!’

Zo ook: Ex 34:6 ‘HERE, HERE!’ (vgl. Mt 7:21v.; 25:11; Lc 6:46)

Engel des Heren

Vgl. in Thora: Gn 16:7-11 (Hagar); Ex 3:2 (Horeb);
Nm 22:22-35 (Bileam)

Dé representant van JHWH (vgl. *Logos*, Jh 1)

Onderscheid met én identificatie met God:

Vgl. Gn 22:12 ‘gij vreest God... gij hebt *Mij* niet
onthouden’; 16: “‘Ik zweer bij Mijzelf’, spreekt de
HERE’ (zo 16:10 ‘Ik’/‘de HERE’)

Vs12: ‘*Nu* weet Ik...’: vgl. 18:21; Dt 8:2

Het dierlijke offer

In de Tenach neemt het dierlijke offer de plaats in die later de Zoon zelf zal innemen!

Vs13: de ram > ramshoorn (sjofar) > Rosj haSjanah, waar de *Akedah* [‘binding’] van Isaak wordt herdacht:

- * Abrahams geloof grond voor Israëls redding
- * Isaaks lot type van Israëls lot door de eeuwen heen

Vierde les van dood/opstanding

- (a) dood van Terach > dan uitgaan (Gn 11v.)
- (b) ‘dood’ van Abrahams & Sara’s lichaam > toch verwekking (Rm 4:19-22)
- (c) ‘dood’ over het vlees (Gn 17, besnijdenis)
- (d) ‘dood’ van Isaak > ‘opstanding’ (Gn 22)

Alle ware leven van mensen is leven dat door de dood is heengegaan, en wel de dood van Jesjoea

Boodschap van de Engel

Herhaling en verdieping van Gods beloften
(vs16: ‘Ik zweer bij Mijzelf’, Hb 6:13-17):

- Vs17: Zegen *voor* Abraham: rijk nageslacht, heersen over de steden der vijanden (letterlijke toekomst van Israël)
- Vs18: Zegen *in/door* Abraham én zijn ‘zaad’ (Gl 3:16: d.i. Jesjoea), en wel als de Gestorvene en Opgestane (geestelijke toekomst van álle volken)

Vrucht van de opstanding

Opnieuw ‘na deze dingen’ (vs20): een nieuwe bedeling aangebroken, op grond van Jesjoea’s dood en opstanding:

Nahor > Betuël > Rebekka (enige vrouw van wie de verwekking in de Bijbel genoemd wordt; vs23) type van de Gemeente
(daarover de volgende keer! Gn 23 en 24)

[einde 2^e les]